

Iskaja vsak četrtak
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravitelstvu v tiskarni
sv. Cirila, koronjske
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Beleščki katoliški
bojarski društvo do-
živajo list brez po-
sobne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Poznamo listi dobri
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Bokopel se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 39.

V Mariboru, dne 25. septembra 1902.

Tečaj XXXVI.

Političen shod pri Sv. Križu nad Mariborom.

Zadnjo nedeljo sta poročala poslanca Robič in dr. Rosina o državnem zboru in o volitvah za deželni zbor pri Sv. Križu nad Mariborom v gostilni »pri starem Hočevanju«, kjer se je zbralo lepo število zavodnih, premožnih kmetov, ki branijo slovenski živelj ob meji.

Gosp. dr. Glaser otvori zborovanje in povdarja, da so nekateri cenjeni možje tega okraja povabili poslance, da se spoznajo med seboj in se pogovore o bodočih volitvah. Veseli ga, da se je zbralo toliko ljudi, kar kaže, da je med njimi veliko zanimanje za politične pravice in politične dolžnosti. Pozdravlja vse navzoče iz celega srca in jih pozivlja, da se po govorih poslancev oglase k besedi, izrazijo svoje želje in zahtevajo pojasnila.

G. dr. Rosina povdarja v nastopnem govoru, da je deželni zbor razpuščen; kmalu bode treba izbirati volilne možje; kandidata za Mariborski okraj se bodeta določila po zaupnih možeh v Mariboru; vsak kraj lahko predlaga svojega kandidata; po pretresovanju se bomo gotovo zjedini na dva moža, ki bodeta zastopala slovensko stvar v deželnem zboru najbolje. Zakaj moramo biti sedaj oprezni; časi so hudi; gospodarstvo je tako, da je težko najti pravega računa; gospodar pričakuje od vseh strani pomoč: Vino, ki je imelo dobro ceno, se danes celo ne more prodati, ker mu dela italijansko vino mnogo

konkurence. Nekdaj se je prodajala živina, ki je sedaj vredna, po visoki ceni; zrno je popolnoma brez cene; žitna cena se ne določuje po trudi kmeta in njegovih stroških, ampak določijo mu ceno židje in spekulante na borzi. Poleg tega se žulijo kmeta ujme, trina uš in drugi škodljivci poljskih pridelkov, tako da lahko rečemo, da naših pradedov niso nikdar tako stiskala nezgode kakor nas zdaj. Umevno je, da si iščemo pomoči, kjer le moremo in znamo; avstrijska država sloni na kmetem stanju in ne kakor druge države na veliki obrti, morala bi toraj pospeševati izdatno kmetско gospodarstvo. Posebno pa je deželni zbor skupina, ki ima nalogo paziti na vspešni razvoj gospodarstva v deželi. Če je ta zbornica tako važna, zakaj pa slovenski poslanci niso šli v deželni zbor? Slov. zastopniki slov. kmetškega ljudstva niso mogli delati s tako večino, ki je mačeha nasproti slovenskemu kmetu tudi v najnavadnejših gospodarskih stvarih. Denarja, katerega plačujejo slovenski davkoplačevalci, ne vporabi ta krivična večina nikdar v najmanjši meri za slov. južni Štajer; vse gre za nemške prebivalce na srednjem ali zgornjem Štajerskem; ves denar gre le za nemške namene, nemške šole itd. (Klici: Proč od Gradca!) Da, to je geslo, s katerim so začeli štajerski Slovenci v svoji sveti jezi, ko morajo vedno bolj gledati, kako podlo se praznijo deželne kase za nemške zabave, za gledališče, pevske slavnosti, s katerimi le še bolj gojijo sovraštvo do Slovencev in do domovine in širijo svoj pruski program. Za slovenske šole ali druge naprave na spodnjem

Štajerskem ne privoščijo ne groša; in te poturice zahtevajo še nadalje, da bi morali slovenski poslanci sodelovati na tako kričeči razdelitvi deželnega denarja; to je preveč in je ravno isto, če vzamete komu palico in ga močno pretepate, potem pa še zahtevate, da se vam zahvali za to dvomljivo dobroto. V kratkem bodo volitve, pri katerih bodo ravno ti-le prijatelji lisjaki hodili od slov. kmeta do kmeta, da voli renegata, katerega bodo proglasili kandidatom. Nabrusiti je treba tedaj tem ovčarjem pete, da gredo od koder so prišli. Mi se bomo že sami posvetovali o svojih slovenskih kandidatih in se tudi zjedini. Voljeni deželni poslanci bodo morali prevdarjati, če bodo šli v deželni zbor ali ne, kjer bode treba postopati najradikalnejše, da se ne bode več sramotil slovenski narod tako, kakor se je dosedaj. Zapeljavali bodo volilce sedaj posebno renegate; nikdo se naj ne da premotiti, vsak naj ostane, kar je. Križevčani so bili vedno vrli možje na braniku in bodo tudi ostali! (Burno pritrdjevanje!)

Nato začne s poročilom g. dr. poslanec Robič, ki povdarja, da je bilo zasedanje drž. zbora po spretnosti ministrskega predsednika precej normalno; rešil se je proračun. Politične razmere so sedaj zopet jako kočljive; pri razpravi avstrijsko-ogerske pogodbe se bode pokazalo, če bode nastopilo mirno delovanje v državnem zboru; dvomljivo je sploh, če pride do sklepanja, ker žugajo Čehi z obstrukcijo. Znano je, da se je temu narodu v jezikovnem oziru zgodila velika krivica; sedaj se hočejo za to krivico zastopniki češkega naroda maščevati in zaprečiti vsako

Listek.

Bog je potrpljiv ali pravičen.

Istiniti prigodek. — Ruski spisal grof Leo Tolstoj.

V mestu Vladimiru je živel nekda nek mladi trgovec, kateremu je bilo ime Aksenov. Imel je hišo in dve štacuni.

Aksenov je bil plavec, kodrastih las in drugače lep človek, a k temu še šaljivec in pevec. Za mlada je rad pil, a kadar se je preveč navlekel, delal je nemir; no, od tiste dobe, kar se je oženil, varoval se je pitja, samo včasih se je spozabil.

Jedenkrat po leti napoti se Aksenov v mesto Nijžnjij na sejem. A ko se je poslavljaj od svojih, reče mu žena:

»Ivan Dimitrijevič, ne idi sedaj nikamor, sanjala sem strašno o tebi.«

Aksenov se nasmeje, pa ji odgovori:

»Da, da, ti se vedno bojiš, da se ne bi napil kje na sejmu.«

»Niti sama ne vem«, reče žena, »česa se bojim, ali tako strašno sem sanjala! Videla sem, kako ideš gologlav iz mesta, a tvoja glava je vsa siva.«

Aksenov se nesmeje.

»E, pa dobro! Vidiš, kadar vse razprodam, razveselil te bom s krasnim darom.«

In on se poslovi od svojih, pa odide.

Na polu pota sreča se baš pri neki krčmi s poznanim trgovcem in oba odideta zajedno vanjo, da prenočita. Kadar sta se napila čaja, ideta zajedno vsak v svojo sobo da spita. Sobi sta bila jedna kraj druge. Aksenov ni hotel dolgo spati; zaradi tega se prebudi o polunoči, zbudi voznika in mu zapove, da upreže konje, ker je lažje potovati za hlada. Potem ide v neko temno sobo, plača gospodarju in odide.

Oddaljen kakih štirideset vrst postoji, da zajutkuje in da se spočije v senci neke krčme. Stopivši na prag zapove, da postavijo samovar; a on sam vzame kitaro pa zasvira. Takoj se približa trojka*) z zvoncem, a iz nje izide častnik z dvema vojakoma. Stopi k Aksenovu in ga vpraša:

»Kdo si? Odkod si?«

Aksenov mu le odgovori kaj je in odkod je, a naposled še pristavi: »Izvolite morebiti malo čaja, da pijeva zajedno?«

Toda častnik vpraša samo službeno:

»Kje si prenočil minulo noč? Sam ali s trgovcem? Si-li videl trgovca v jutro? A zakaj si tako zgodaj odpotoval iz krčme?«

Aksenov se je začudil, da ga za vse to izprašujejo; pove jim, kako je bilo in še pristavi:

*) Ruske sani, v katerih so trije konji vpreženi.

»A kaj vi mene vse tako izprašujete, jaz nisem tat niti kak razbojnik. Idem za svojim poslom, a vi me nimate ničesar tu izpraševati.«

Tedaj pokliče častnik vojnika in reče:

»Jaz sem uradnik in prašam te zato, ker je oni trgovec, s katerim si ti prenočil nocojšno noč — ubit. Pokaži svoje stvari, a vidva preiščita!«

Stopijo v sobo, pograbijo kovčeg in prtljago, začno stvari razvezavati in preiskovati. Namah potegne uradnik iz prtljage nož in zakriči:

»A čegav je ta nož?«

Aksenov opazivši, da je iz njegove prtljage vzet — krvav nož, prestraši se.

»Od česa je krvav?«

Aksenov hoče govoriti, toda ne more niti besedice izreči.

»Jaz... jaz ne vem, jaz... nož, jaz... ni mo... moj.«

Tedaj reče uradnik:

»V jutro so našli trgovca ubitega v postelji, a ni ga mogel nikdo drugi ubiti kakor ti. Soba je bila od znotraj zaprta, a v sobi ni bilo nikogar drugega kakor ti. A še — krvavi nož pri tebi, pa tudi na obrazu se ti pozna. Govori, kako si ga ubil in za koliko si ga oropal!«

državno akcijo. Slovenski poslanci niso bili nikdar za obstrukcijo, a vsled krivic, ki se jim gode pod pokroviteljstvom vlade same, bodo z mirnim opazovanjem podpirali to ropotanje čeških poslancev. Prišlo bo do krize skoro gotovo.

Poslanec Robič govori nadalje o vprašanju slovenskega vseučilišča v Ljubljani in povdarja, da so imeli Slovenci pri tem nastopu v skupnem boju vsaj moralni uspeh, in razkrinkala se je nemška nestrpnost, ki ne privošči Slovanom nobenih šol za svojo izobrazbo. To vprašanje bode ostalo pri Slovencih na dnevnem redu. Nadalje govori poslanec o odpravi mitnic in o davku na vozne listke; pride zopet novi davek, katerega so naložili le nemški poslanci, med tem ko so se mu slovenski poslanci odločno protivilili. Važna je sprememba postave od l. 1892 o brezobrestnem posojilu vinogradnikom; dovolilo se je, da tako država več posojila kot dežela; nastopile so olajšave, ker se odplačuje vsota v 20 letih. Državni poslanec se sklicuje zlasti na svoje delovanje v proračunskem odseku, kjer je grajal razmere na Spodnjem Štajerskem, posebno brezbržnost za slovenske šole, vravnavo rek, cest itd. in bičal krivično nastavljanje slovenskih uradnikov na Kranjsko, med tem ko zasedajo slovenščine nezmožni uradniki najboljše mesta na Spodnjem Štajerskem. Dasi se je v tej reči vložilo v pravnem ministerstvu toliko pritožb, postopa grof Glaspach že do skrajne meje. Slovenski poslanci bodo takoj, ko se prične državni zbor, posvetili ministerskemu predsedniku in pravnemu ministru radi teh krivičnih imenovanj pravnikov na Spodnjem Štajerskem. Bolj krivično bi ne nastavljal Schönerer sam sodnijskih uradnikov, če bi bil pravni minister.

»Celjska gimnazija mora ostati v Celju, in mi ne gremo iz Celja nikdar«, konča državni poslanec s povzdignjenim glasom poročilo o celjskem vprašanju.

O volitvah za deželni zbor štajerski pravi poslanec, da jih čakajo hude borbe, zakaj nasprotniki bodo pritiskali, kar se bode dalo; a ni se jih treba bati; pokazati hočemo, da še živimo; delati moramo složno, stati trdno. Nasprotniki nas bodo še le spoštovali, če se bodo nas bali. Ne udajmo se nikdar in nečemo se udati! (Živijo-klici in burno odobravanje!)

Nato prosi g. dr. Glaser navzoče, da izrazijo svoje želje in zahtevajo pojasnila. Posestnik g. Gollunder stavi vprašanja: 1. Kakšna razlika je med graško gospodarsko zadrugo in mariborsko nepotrjeno in če

se bode snovala slovenska sadna in vinarska zadruga v Mariboru? 2. Kaj je z lovsko postavo, ki bi bila jako potrebna, ker zajci delajo vedno več škode na sadonosnikih in ameriškanskih nasadih? 3. O brezobrestnem posojilu za vinogradnike; kako je to, da se prosilcem ne nakažejo posojila niti ne vrnejo prošnje? 4. Kaj je z vinsko klavzulo? 5. Če smejo volilci izražati svoje želje poslancem in prositi politično društvo v Mariboru pojasnila o gospodarskih in političnih rečeh?

G. dr. Rosina razloži poslušalcem v jako poljudni besedi namen zadrug in poroča, da ni bilo mogoče v Mariboru slovenske zadruge še ustanoviti, ker so vse oblasti ovrgele pravila, med tem ko ni delalo graški zadrugi nobenih zaprek. Da pa graška zadruga ne deluje v prosep slovenskega ljudstva, je jasno; zakaj z jedno roko dajo ti gospodje podporo, na drugi strani pa zahtevajo, da morajo postati podpiranci nemškutarji. Radi ustanovitve slovenske vinske zadruge je težko kaj ukreniti; zakaj pri teh razmerah v Mariboru ni skoro pričakovati uspeha; vinski trgovci imajo preveč v rokah gostilničarje, katerim prodajajo na dolg svojega vina, kolikor ga le hočejo; vinska zadruga bi morala imeti mnogo kapitala, poleg tega bi našla malo odjemalcev, ki bi takoj plačevali za blago. Že ustanovljena vinska zadruga je pa le neka shramba vina mariborskih mogočnejšev; za kmeta torej nima nobene veljave.

Jako živo je označil govornik nemško ljudsko stranko in deželne barone, ki sede v deželnem zboru, v odgovoru na vprašanje glede lovskih postav. Ves trud poslancev kmetijskih občin, da se dovoli kmetu loviti zajca na lastnem posestvu, je bil zastonj; tulili so tudi pri tej stvari nemško nacionalni poslanci z baroni v jeden rog; bojijo se, da bi ne imeli sami lova, s katerim si še krstijo postopati dolg čas in uganjajo razne športe in burke. Skovali so novo postavo, katera je pa ravno taka, kakoršna je bila prejšnja. Slovenski poslanci bodo pri vstopu v deželni zbor morali predložiti sami lovski, kmetškemu stanu koristen zakon in pritiskati na večino, da ga sprejmejo.

Gosp. državni poslanec Robič odgovarja na vprašanje radi brezobrestnih posojil in obljubi, da bode podregal pri namestništvu, da se prošnje hitreje rešujejo. Nadalje javlja volilcem, da je državni zbor sklenil, da se mora vinska klavzula popolnoma odpraviti; a vlada nima dobre volje, da bi potrdila te zakonske načrte. Minister ni dal o tem vprašanju nikdar odločnega odgovora. Poslanci ne bodo mirovali, predno

se ta zakon ne potrdi in izda postava proti ponarejanju vina. Konečno še g. poslanec Robič izjavi, da z veseljem da pojasnila na vsako vprašanje, katero bi mu stavili volilci pismeno; spodbuja može, da le naj tudi iščejo nasvetov pri političnem društvu v Mariboru, ki bo gotovo rado odgovarjalo na vprašanje.

G. dr. Pipuš razlaga jako natanko in umljivo ogrsko pogodbo in povdarja uspešno delovanje poslanca Robiča v državnem zboru in predlaga, da se mu izrazi popolno zaupanje in zahvala za skrb in trud za svoje volilce; istotako se zahvalijo može g. dr. Rosini za poučljive govore na tem shodu. Zaupanje in zahvala se izrazita soglasno z živijo-klici.

Nato še prosi kmet g. Urbar, ki v zbranih besedah pripoveduje možem, kako se je poslanec Robič potegoval ravno za kriško občino pri znižanju zemljiškega davka; stavi te-le resolucije:

1. Slovenski volilci želijo od svojih poslancev, da porabijo priložnost, ko bo v državnem zboru vlada potrebovala slovenske glase za nagodbo z Ogrsko, da takrat v slučaju, ako nagodba ne bo nam na škodo, prisilijo vlado, da vendar enkrat izpolni najnujnejše zahteve Slovencev.

2. Danes zbrani volilci protestirajo odločno proti temu, da bi se odpravila slovenska gimnazija v Celju, ampak zahtevajo, da se ta gimnazija razširi v popolno gimnazijo.

3. Slovenski davkoplačevalci protestirajo odločno proti nečuvnemu gospodarstvu z deželnim denarjem, ki se rabi celo v nemško nacionalne namene in na pogin slovenskega naroda.

4. Slovenski davkoplačevalci zahtevajo radi krivic, ki se gode pod pokroviteljstvom deželne vlade slovenskemu narodu, ločitev slovenskega dela dežele od nemškega.

Rezolucije so se soglasno sprejele. G. dr. Glaser še vspodbuja kmete, da se odločno branijo proti tujemu navalu in zahtevajo povsod v uradu in šoli le občevanje v materinščini, v slovenskem jeziku; na ta način bodo oblasti prisiljene, nam dati slovenske uradnike, ki imajo vsaj srce za svoje ljudstvo; nato sklene zborovanje in zakliče volilcem »na svidenje!« Po zborovanju so nas razveseljevali še dolgo časa neutrudljivi ruški pevci, ki so s petjem povzdignili ta dan.

Politični ogled.

Prepovedan shod. Kakor na Štajerskem v deželnem zboru ukazujejo le poslanci

Aksenov se je zaklinjal, da ga on ni ubil, da ga potem, kar sta pila čaj, ni več videl, da je on imel osem tisoč denarjev pri sebi in da to ni njegov nož. Toda glas mu je trepetal in ves se je tresel kakor šiba na vodi od strahu, kakor da je krivec.

Uradnik pokliče vojaka, zapove njima, da ga zvezeta in vržeta na voz. Ko sta ga vrgla na nogah s petimi zvezanega na voz, prekrizal se je in razjokal. Pobrli so Akse-nev stvari in denarje; a njega samega so odposlali v bližnje mesto v ječo. Poslali so glasnika v Vladimir, da zvedo, kak človek je bil Aksenov. A vsi trgovci in prebivalci vladimirske so rekli, da je Aksenov za mlada bil človek lehkoživec, no, da je sedaj postenjak. Tedaj so ga sodili. Sodili so ga za to, da je ubil Rjazanskega trgovca in ga okradel za dvajset tisoč.

Žena se je ubijala ter niti ni vedela, kaj bi o možu mislila. Otroci so bili še vsi mali, jedno dete je celo še dojila. Zbere torej svoje male in gre z njimi v ono mesto, koder je bil njen mož zaprt.

Spočetka je niso pustili iti k možu, a ona poprosi potem načelnika, ki ji to dovoli. Ko ugleda žena svojega moža v kazniški obleki in v lisicah, zajedno z razbojniki, pade na tla in ni mogla priti dolgo časa k zavesti. Potem razvrsti deco okoli sebe, a sama se

vsede k možu in mu začne pripovedovati o hišnih poslih in spraševati za vse, kar se je z njim zgodilo. On ji je vse povedal.

»A kaj bo sedaj?« vpraša ga žena.

»Cara bo treba prositi« odvrne ji mož.

»Ne morem nedolžen trpeti.«

Žena mu reče, da je ona že poslala prošnjo do cara, ali da se ta prošnja še ni vrnila. Aksenov ničesar ne reče, temveč se samo še bolj razžalosti.

Tedaj reče žena:

»Nisem jaz zastonj onega v sanjah videla, da si bil ves siv, se li spominjaš? Glej, gotovo si že od bede osivel.«

In ona, igrajoč se z lasmi svojega moža, nadaljuje: »Ivanek, mili drug, povej istino svoji ženi, si li ti to storil?«

A Aksenov ji odgovori:

»Mar tudi ti to o meni sumiš?« in pokrije se z rokami ter zajohče. Nato pride vojak in reče, naj se žena z otroki odstrani.

Tedaj se je Aksenov zadnjikrat poslovil od svojih.

Ko je žena odšla, mislil je Aksenov o tem, kar sta govorila. In ko se je spomnil, da je tudi žena o njem domnevala in ga vprašala, ako je on ubil trgovca, potolaži se:

»Gotovo razven Boga ne more znati nikdo istine in samo Boga moram moliti in samo od njega pričakovati milosti.«

Od tega časa ni Aksenov niti prošnje poslal niti se nadejal, kedaj prost biti, temveč je le molil Boga.

Aksenova so obsodili na bičevanje in prognanstvo. To se je tudi zgodilo.

Do krvi so ga izbičali, a potem, ko so se mu rane zacelile, odtirali ga z drugimi prognanci v Sibirijo.

V Sibiriji je živel Aksenov šestindvajset let v prognanstvu. Lasje so mu bili na glavi kakor sneg, a brada mu je zrastle dolga, ozka ter redka. Ostavila ga je veselost. Zgubanič se mu je obraz, hodil je polagoma, govoril malo, nikdar se ni nasmehnil, a često je molil Boga.

V ječi se je naučil Aksenov škornje šivati. Za zasluženi denar si je kupil evangelij, katerega je čital vedno, kadar so bili jetniki v ječi. A o praznikih je hodil v njihovo cerkev in na koru prepeval — imel je še lep in močen glas. Poglavarstvo je rado imelo Aksenova, ker je bil tako zmeren, a drugi jetniki so ga spoštovali in ga imenovali »dedec« ali »božji človek«. Ako jim je bilo treba česa prositi, poslali so jetniki Aksenova s prošnjo na poglavarstvo, a ko je med njimi nastal prepir, prišli so vedno k njemu, da jih pomiri.

(Dalje prihodnjič.)